

Valtionosuudet 2024

5704/02.05.01.00/2023

Kaupunginhallitus 11.09.2023 § 202

Valmistelija: talousjohtaja Hellevi Kunnas, puh. 020 615 5054, hellevi.kunnas(at)kouvola.fi

Kouvola on Suomen 11. suurin kaupunki, joka on joutumassa kohtuuttomiin talousvaikeuksiin hyvinvointialueuudistukseen liittyvän rahoituksen muutoksen takia. 31.8.2023 päivitettyjen valtionosuuslaskelmien mukaan Kouvolan valtionosuudet vähenevät vuodesta 2023 vuoteen 2024 yhteensä noin 21,7 miljoonalla eurolla ja johtaa kokonaisuudessaan noin 5 milj. euron negatiiviseen valtionosuuteen.

Valtionosuuksien vähennykset johtuvat sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksien kasvusta vuonna 2022. Sote-siirtolaskelmissa huomioidaan vuosien 2021 ja 2022 toteutuneet sote-kustannukset. Kymenlaaksossa nämä kasvoivat yli 45 milj. euroa vuodesta 2021 vuoteen 2022. Valtion-osuuksiin tehdään sote-kustannuksien kasvua vastaavat leikkaukset, jotka ovat Kouvolan osalta yhteensä -21,6 milj. euroa. Lisäksi lopputarkistuksessa tasataan sote-siirron tuloja valmistuvan verotuksen mukaan. Tämä leikkaus on Kouvolan osalta vuonna 2024 -4,8 milj. euroa. Pysyvät vähennykset vuoden 2027 tasossa ovat -21,6 milj. euroa.

Hyvinvointialueuudistuksesta johtuvat valtionosuuden vähennykset jäävät tällä hetkellä pysyvästi rasittamaan kuntien taloutta. Tilanne johtaa osassa kuntia kohtuuttomiin talouden tasapainottamisvaatimuksiin, ja on uhkana, että ne eivät selviydy lakisääteisistä velvoitteistaan. Hyvinvointi-alueuudistuksesta johtuvien valtionosuusleikkauksien kautta kunnat rahoittavat edelleen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kustannuksia. Tämä kohtelee kuntia eriarvoisesti.

Kymenlaaksossa perustettiin vapaaehtoinen sote-kuntayhtymä vuoden 2019 alusta. Kunnat rahoittivat sen perustamis- ja muutuskustannukset, ja osaltaan näin myötävaikuttivat positiivisesti hyvinvointialueen toiminnan aloittamiseen. Kymenlaakson sote-kuntayhtymässä toteutettiin vuonna 2022 palkkaharmonisaatio kuntien kustannuksella, eikä sitä huomioitu sote-siirtolaskelmissa, koska harmonisaatiota ei tehty takautuvasti. Edellä mainitut kustannukset jäävät pysyvästi rasittamaan kuntia nykyisessä valtionosuusjärjestelmässä. Tämä on epätasa-arvoistaa kuntia, jotka ovat olleet kehittämässä hyvinvointialueiden toimintaan ennakoivaa järjestelmää kuntayhtymämallilla.

Valtionosuuslaskelmat päivitettiin 31.8.2023 ja niiden lopputulos heikensi Kouvolan tilannetta entisestään. Kouvola oli tehty omat arviot tulevista valtionosuuksista, mutta niihin nähden lisävähennys on noin 2 M€. Laskelmapäivityksen jälkeen Kouvolan valtionosuuskokonaisuus on ensi vuonna lähes 5 M€ negatiivinen. Kouvolan osalta sote-siirrosta johtuva muutosrajoitin on ensi vuodesta lähtien 15 M€ euroa negatiivinen, siirtymätasaus 6,6 M€ negatiivinen ja muut sote-siirrosta johtuvat erät 4,8 M€ negatiiviset. Yhteensä nämä vähennykset ovat Kouvolan osalta 26,4 M€ negatiiviset.

Alla olevasta taulukosta näkyy Kouvolan valtionosuudet vuodelta 2023, arvio vuodelle 2024 sekä näiden välinen muutos.

Valtionosuusvähennyksistä johtuva sopeuttamistarve Kouvolalle on jo yli 10 prosenttia kaupungin toimintakatteesta.

Kouvolan kaupunki	2023	2024 (31.8.2023)	Muutos
Valtionosuudet yhteensä	16,8 M€	-4,9 M€	-21,7 M€
Kunnan peruspalv. valtionos.	11,2 M€	-10,7 M€	-21,9 M€
Verotulomenetyksen kompensatio	13,1 M€	13,2 M€	0,1 M€
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-7,4 M€	-7,4 M€	

Valtionosuuksien epäkohtien vuoksi Kouvola on useiden muiden kuntien kanssa lähestynyt valtionhallintoa kirjallisesti sekä vieraillemalla kuntaministeri Ikosen luona elokuussa 2023 sekä keskustelemalla hänen kanssaan elo-syyskuussa. Kouvola on myös tuonut laskelmien pysyvää epäkohtaa ja epätasa-arvoa esille erilaissa asioissa koskevilla lausunnoilla.

Valtionosuuksien osalta on hallitusohjelmassa esitetty kirjaus, että arvioidaan mahdollisuutta tehdä valtionosuusjärjestelmään määräaikainen korjaus niin, että minkään kunnan valtionosuuksien maksatus ei ole negatiivinen. Tämän toteutuksesta Kouvolalla ei ole tarkempaa tietoa. Jos tämä toteutetaan niin, että kuntien ei tarvitse maksaa negatiivisia valtionosuuksia, mutta kunnat kuitenkin käsittelevät summan tulosvaikutteisesti, ei se tuo helpotusta kuntien talousvaikeuksiin.

Positiivisena asiana toteamme, että kuntien rahoitusjärjestelmä uudistamistyö on käynnistynyt ministeri Ikosen ilmoituksella. Rahoitusjärjestelmän uudistaminen vie useita vuosia, joten Kouvolan näkemyksen mukaan maan hallitukselta tarvitaan pikainen linjaus asian korjaamiseksi ennen uudistuksen toteutumista.

Talousjohtaja Hellevi Kunnas on kokouksessa asiantuntijana paikalla vastaamassa kysymyksiin.

Lisätietoja: talousjohtaja Hellevi Kunnas, puh. 020 615 5054,
hellevi.kunnas(at)kouvola.fi

Kaupunginjohtajan ehdotus:

Kaupunginhallitus päättää

1. merkitä uudet valtionosuuslaskelmat tiedoksi
2. esittää kuntaministeri Anna-Kaisa Ikoselle ja valtiovarainministeri Riikka Purralle, että
 - maan hallitus päivittää valtionosuusjärjestelmää niin, ettei yksikään kunta joudu maksamaan negatiivisia valtionosuuksia
 - maan hallitus tekee väliaikaisen korjauksen valtionosuusjärjestelmään, niin ettei yksikään kunta joudu kohtuuttomiin taloudellisiin vaikeuksiin sote-siirrosta johtuvien valtionosuusleikkauksien johdosta

Kaupunginhallituksen päätös:

Kaupunginhallitus päätti

1. merkitä uudet valtionosuuslaskelmat tiedoksi
2. esittää kuntaministeri Anna-Kaisa Ikoselle ja valtiovarainministeri Riikka Purralle, että
 - maan hallitus päivittää valtionosuusjärjestelmää niin, ettei yksikään kunta joudu maksamaan negatiivisia valtionosuuksia
 - maan hallitus tekee väliaikaisen korjauksen valtionosuusjärjestelmään, niin ettei yksikään kunta joudu kohtuuttomiin taloudellisiin vaikeuksiin sote-siirrosta johtuvien valtionosuusleikkauksien johdosta.

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden talousjohtaja Hellevi Kunnakselle. Hän oli asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyn aikana.
